

kaj ugrabiti za svoje nečiste namene. Umevno je, da človek brez značaja, brez idealov, brez resnice v samemu sebi, ne more biti blag nego podel, zmožen za vsako — četudi „moderno“ hudodelstvo. In takih hudodelstev imajo ti ljudje brez števila na svoji kosmati vesti. In ko bi danes prišel zopet Kristus med nas, oni bi ga še enkrat križali in proglasili bi njega, ki je bil ljubezen in resnica, za krivega pro-roka in ne bi jenjali prej, da ga uničijo. A hvala Bogu, časi, ko so smeli razni tirani neovirano tlačiti narod, so že davno minuli in „vsaka sila do vremena“. Tok časa se ne da ustaviti. Tudi nje bo — ako pravočasno ne krenejo s krivega pota — pomedel s pozorišča in pričala bo o njih življenju le še slaboglasna zgodovina. (Dobro!)

„Zaveza“ šteje danes 35 društev z 2061 člani. Med temi je 50 častnih, 1927 pravih in 54 podpornih članov.

Vsa ta društva so imela v pretečeni upravni dobi 146 zborovanj z 153 predavanji, hospitacijami in razpravami. Vobče je delovanje „Zavezinih“ društev postalo z malimi izjemami mnogo bolj živahno, vzlic temu da nas mori vsepovsod slabo naše materialno stališče. Kaj zmore zavedno učiteljstvo — če hoče — se je jasno pokazalo ob zadnjih deželnozborskih volitvah na Goriškem S treznim, mirnim in koristnim delom si mora učiteljstvo pridobivati tla med narodom in bodočnost bo naša, ker bo narodova.

„Zavezino“ vodstvo je imelo do danes 6 sej, upravni odbor pa dve. Vse seje — razen ene upravnega odbora v Gorici — so se vršile v Ljubljani.

V „Učit. Tov.“, „Slov. Narodu“, „Edinosti“, „Domovini“, „Soči“, „Nar. Listu“, „Gorenju“ in „Popotniku“ se je priobčila običajna za h v a l a vsem osebam in korporacijam, ki so na katerikoli način sodelovali na tako izbornu uspeli glavni skupščini v Radovljici.

A. Peskova brošura „Na delo med ljudstvom“ se je dala tiskati v 1000 izvodih in se razposlala posameznim društvom v razpečavanje. Potom okrožnice so se pozivala učiteljska društva, naj skličejo izredne zbere, ki se naj pri njih posvetujejo o izvenšolskem delovanju, izvolijo dotične odseke in vpošljejo o tem po ročila „Zavezine“ vodstvu. Vse to se je tudi izvršilo s priznanja vredno disciplino in izvoljeni odseki tudi večinoma prav dobro izvršujejo svojo nalogo. Kot „osrednji odbor“ fungira začasno pripravljani odbor, v katerem so člani „Zavezinega“ vodstva in tov. A. Pesek. Med slovenskim učiteljstvom se je razvilo prav živahno delovanje in zato smemo upravičeno upati, da bodo dosegli z „delom med ljudstvom“ najlepše uspehe, samo če bodo vztrajni. To seveda nikakor ne ugaja našim stalnim „prijateljem“ klerikalcem, ker to ni na njihovem programu. V imenu „ogorčenega ljudstva“ (to ubogo „ljudstvo“) denuncirajo, hujskajo, blafijo vsakega, ki si drzne brez njihovega dovoljenja storiti kaj za narod, za občo blaginjo. A to nas ne moti! Preko takih izbruhov podlosti prehajamo neustrašeno na dnevni red — na resno delo. (Dobro!)

Za zgled naj nam služi mož, ki smo ga vsi ljubili in spoštovali, ki smo ga poznali, naš vrli in zvesti sobojevnik, tov. Alojzij Strmšček. Dne 6. septembra 1907 je zatisnil za

večno oči, a delo njegovo bo živelo in pričalo še poznim potomcem, da je bil rajni Strmšek neumoren delavec na šolskem, narodnem in gospodarskem polju. V srcih vsega zavednega učiteljstva bodi ohranjen vrlému možu trajen in hvaležen spomin. (Slava!)

Rajni je bil mnogo let odbornik „Zaveze“ in zadnji čas njen II. podpredsednik. Pri pogrebu dne 8. septembra 1907, ki se ga je udeležilo mnogobrojno število preprostega ljudstva, inteligence in učiteljstva, je zastopal „Zavezo“ predsednik L. Jelenc.

Umril je letos tudi predsednik „Slovenskega učit. društva za kočevski okraj“, Fr. Gregorčič, nadučitelj v Dolenji vasi pri Ribnici. Tudi njegovega pogreba se je udeležil „Zavezina“ predsednik. (Slava!)

V Celju se je vršil od 6. do 8. septembra 1907 shod radikalnega dijaštva, ki ga je naš predsednik brzojavno pozdravil. Učiteljstvo naj povsod podpira stremljenje naprednega dijaštva, saj oni so naši sobojevniki, prošinjeni najlepših idealov za bodočnost slovenskega naroda.

Letos se je osnovalo novo ferialno izobraževalno društvo „Vesna“. Ustanovni shod dne 2. avgusta t. l. je pozdravil v imenu „Zaveze“ tov. Luznar.

V začetku novembra meseca 1907 so zborovali na Dunaju zastopniki vseh naprednih in svobodomiselnih učiteljskih društev Avstrije, da manifestujejo za izboljšanje učiteljskega gmotnega stanja. Tega impozantnega shoda, kjer smo se složno združili učitelji brez razloka narodnosti, so se udeležili med drugimi vsi „Zavezini“ delegati, potem „Narodna Prosveta“ in „Krško učiteljsko društvo“ iz Istre, „Dalmatinska zveza“, „Učit. društvo za korčulanski okraj“ in učit. društvo iz Dubrovnika in Šibenika. O tem zborovanju so bili avizirani vsi napredni državnozborski klubi in je bilo navzočih mnogo državnozborskih poslancev, ki so nam v imenu svojih klubov zagotavljali pomoč in podporo. Od jugoslovanskega kluba je prišel državni poslanec Biankini, a odšel je pred zaključkom shoda in ni podal nikake izjave. Pri naučnem ministrstvu je bila tozadevna avdijenca dne 19. novembra in so se je udeležili le zastopniki posameznih avstr. učiteljskih zvez. Z našimi zahtevami je v tesni zvezi saniranje deželnih financ. Kako se bo stvar rešila, še ni jasno, vendar je prišla ta zadeva tudi v državni zbor in je upati, da pride v prihodnjem zasedanju na razpravo in končno odločitev.

Pač zadnji čas je že, da se kaj zgodi za nas, zakaj kupa naše mizerije je do roba polna. Naše gmotne razmere so abnormalne in država nas sama nekako sili, da naj sežemo po abnormalnih sredstvih, da obvarujemo sebe in svojo rodovino najhujše bede. Škandal!

Z novim letom je prevzel upravništvo „Učit. Tovariša“ tov. Andrej Rapčič iz Ljubljane. Oznanila v „Učit. Tov.“ pa ima v rokah tov. Wider. Z novim letom 1908 se je tudi povečala oblika „Učit. Tov.“, kar je vobče ugajalo. Priznati pa je, da je list napredoval tudi po vsebini. Vzlic temu se dobe neki „malkontenti“, ki jim nobena stvar ni dobra in prav urejena. Seveda, zabavljati je najlaglje, a kadar je treba kaj delati, takrat se ti možakarji poskrrijejo in ni nobenega doma. (Tako je!)

Dotakniti se moram njegovega narodno-politiškega delovanja.

Bil je vnet zagovornik skupnega složnega delovanja vseh narodnih činiteljev na Koroškem, ker je v le tem videl edino jamstvo boljše bodočnosti koroških Slovencev.

Bolelo ga je pač, ako je videl, da je zaslala slovenska politika po zaslugi njenih voditeljev na protinarodna pota, a zatajeval se je, sodeloval je, ker je znal, da le tako pride do vpliva in lahko kaj ukrene v prid dobri stvari. Bil je delaven član slov. kat. pol. in gospodarskega društva. Ni ga plašila firma, imeti je hotel delokrog, postavilo ga je to društvo celo enkrat kot deželnozborskega kandidata. Svojim načelom pa se ni nikdar izneveril; vsi so ga poznali in spoštovali kot čist značaj, ki ni nikdar iskal osebne koristi, ki je vedno odločno zagovarjal narodno korist, ali je potem to bilo izvestnim politikom všeč ali ne.

Eller je doslej edini slov. učitelj na Koroškem, ki je aktivno posegel v politiko. Mlajši njegovi tovariši mu v tem oziru niso sledili, imeli so zato svoje tehtne razloge. Ne pride pa kateremu na misel Ellerju očitati, da je v tem oziru hodil svoja pota; nihče od nas

Čitalnici v Rajhenburgu je podarila „Zaveza“ na njeno prošnjo nekaj prejšnjih letnikov „Zvončka“.

Vsem društvom se je razposlala okrožnica, ki smo v nji opozarjali člane na zavarovanje pri banki „Slaviji“. Banka „Slavija“ je izplačala letos „Zavezi“ prvi rok dogovorjene provizije v znesku 2086:54 K, drugi rok je obljubila, da bo plačala v kratkem.

Prof. dr. Ilešič je sprožil misel, da bi se otvorili v Ljubljani za učitelje p o č i t n i š k i v s e u č i l i š k i k u r z i. O tem je izdalo „Zavezino“ vodstvo v „Učit. Tov.“ oklic, ki ste ga gotovo čitali in ki smo v njem vabili učiteljstvo na udeležbo. Prijavila pa sta se vodstvu samo dva učitelja-slušatelja, čemur je vzrok pač najbolj slabo gmotno stanje in pa to, da se dotična zadeva ni prav natančno razložila, prihodnje leto pa nas bo prof. dr. Ilešič o tem natančno informiral.

Tov. A. Pesek je sestavil načrt delovanja „Narodne socialne zveze“, kakor se je po njegovem prizadevanju že ustanovila na Spodnjem Štajerskem. Mogoče bi ne bilo napačno, ko bi se o tem natančneje poučili, oziroma, ko bi se v to svrhu izvolili stalni odsek pri „Zavezi“.

„Naša moč“ je obskuren listič, ki prodaja razno sirovino pod firmo Gostinčarjeve imunitete. Ta listič je priobčil v 5. šte. z dne 3. januarja 1908 članek „En šomašter je bil...“ Na ta naduti članek se vodstvu ni zdelo vredno posebe reagirati, nego ga je „Učit. Tov.“ dobesedno priobčil, da razvidi lahko vsak tovariš, kakšnih budalosti in smešne oholosti so zmožni današnji patentirani prijatelji ljudstva. Z ljudmi, ki očitno bolehalo na megalomaniji, se pač ne da pametno obče-vati, ker spadajo v opazovalnico za umobolne ali pa se jim mora preskrbeti primeren nagobčnik. (Dobro!)

Ker so se nekateri naročniki pritoževali, da ne izhajajo „Zavezini“ listi pravočasno, je opozorilo vodstvo „Učit. tiskarno“, naj skrbi za red. „Učit. tiskarna“ je odgovorila, da so se nekatere številke listov zakasnila zaradi ogromnega dela v tiskarni, da pa se bo v bodoče skrbelo, da izidejo listi pravočasno.

Zasluznemu uredniku „Popotnika“ ravnatelju M. J. Neratu, je predsednik povodom 25 letnice „Popotnikovega“ uredništva pismeno čestital.

„Društvo slovenskih književnikov in časninarjev“ v Ljubljani je povabilo „Zavezo“ na sodelovanje za prireditev slavnosti 400 letnega P. Trubarjevega rojstva. „Zaveza“ se je temu povabilu drage volje odzvala.

Dne 29. decembra 1907 je bil v Ljubljani koncert „Pevske zveze moravskih učiteljev“. „Zaveza“ jih je sprejela po deputaciji na kolodvoru, pri koncertu, ki so ga izvajali v „Unionu“, pa jim je izročila krasno diplomu. Za oboje je „Pevska zveza“ s pismom z dne 12. januarja 1908 „Zavezo“ prav presrečno zahvalila.

Odbor za Jan Legov nagrobni spomenik v Pragi (sestoječ iz slovenskih visokošolcev) je naprosil slovensko učiteljstvo po „Zavezi“ za podporo. V to svrhu je razposlalo vodstvo vsem „Zavezinih“ društvom okrožnico s prošnjo, naj vsako društvo v ta namen prispeva po 10 ali 20 K in naj ta znesek vpošlje „Zavezi“, ki bo nabrali denar

poslala odboru v Prago, v „Tovarišu“ pa priobčila izkaz prispevkov. Do danes se je v ta namen nabralo od društev okroglih 300 K.

Pri glavni skupščini „Zveze slov. štajerskih učiteljev in učiteljic“ dne 20. aprila 1908 je zastopal „Zavezo“ predsednik L. Jelenc.

„Gornjegrajsko učiteljsko društvo“ je praznovalo dne 25. junija t. l. 20 letnico svojega obstanka in ga je predsednik brzojavno pozdravil.

Od 8. do 13. avgusta t. l. se je vršil v Pragi shod slovanskega učiteljstva, ki so se ga udeležili učitelji in učiteljice vseh slovanskih narodnosti, dne 12. avgusta 1908 pa je bil ustanovni občni zbor „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“. Prvotna pravila te najmočnejše avstrijske učiteljske zveze vlada ni hotela potrditi in storila je to šele, ko so jih izpremenili, kakor je zahtevala vlada. Vodstvo naše „Zaveze“ je sklenilo, da z odobrenjem upravnega odbora, oziroma, delegacije pristopi kot član novoosnovani zvezi. „Zavezo“ je zastopal predsednik L. Jelenc, tajnik D. Česnik in odbornik I. Šega. „Zavezini“ delegati pri ustanovnem shodu so bili tovariši: Jelenc, Česnik, Dimnik, Križman, Pesek, M. Roš, Pribil, Germek in tovarišica Sabadin.

V odboru „Zveze slovanskega učiteljstva v Avstriji“, sta bila izvoljena kot zastopnika „Zaveze“ avstr. jugoslovanskih učiteljskih društev tovariša E. Gangl in D. Pribil.

Kako ljubeznivo in navdušeno so nas Čehi povsod sprejemali, ste gotovo že čitali v „Učit. Tov.“ in v drugih listih. To razumejo samo Čehi! Od njih se moramo učiti neizprosne, jeklene narodne zavesti, ognjevitiga narodnega ponosa, pa tudi treznega vztrajnega dela na gospodarskem in kulturnem polju. To je narod velik in močan, a dosegel je to iz lastnih moči in celo proti volji gotovih državnih krogov. In danes stoji v prvi vrsti kulturnih narodov v Evropi, uvažujejo ga in boje se ga! Pa kako je tam lepa sloga!

Pri nas pa davi brat brata in če ga ne more zadaviti sam, pokliče na pomoč najhujšega sovraga, da mu ga pomaga ubiti. Tako se rešuje domovina!

Naša „Zaveza“ je torej tudi v tem upravnem letu razvijala lepo delavnost. Kakor doslej, se je tudi v minuli dobi ob vsaki ugodni in primerni priliki zavzemala za korist, čast in ugled učiteljstva. Tako ostani tudi v bodoče: Vse svoje moči posvetimo povzdigi šolstva in učiteljskega stanu, da se dvigne tudi blaginja našega ljudstva! (Ploskanje.)

Tov. Pesek: Naj predsednik pojasni zadevo glede Legovega spomenika v Pragi.

Predsednik pojasni to zadevo, ki se vzame odobruje na znanje. (Dalje.)

Poziv!

XXIII. glavna skupščina „Družbe sv. Cirila in Metoda“ se vrši dne 13. septembra v Ptuj. Istega dne prirede tamošnja narodna društva v ptujskem Narodnem domu ljudsko slavnost.

Prireditev je za narodno-eksponirano točko, kakor je Ptuj z okrajem vred, naj-

Dalje v prilogi.

stopno tudi šoli odrasli mladini. Bil je prepričan, da je treba dati narodnemu navdušenju, tudi neko vsebino, da zahteva prava narodna vzgoja, da seznanimo otroke z nosilci in predstavniki narodne kulture: s pesniki, umetniki, učitelji in prvoborci, da ustvarimo tako res realne vezi med njimi in med posameznikom in da damo narodnemu mišljenju pozitivno podlago, da se bo iz njega porodila požrtvovalna, trajna ljubezen, a ne škodljivi, tesnosrčni fanatizem.

Pohvalnih dekretov za vzorno svoje učiteljevanje ali celo gmotne podpore, ki so je na Koroškem deležni posebno zaslužni (!) učitelji utrakv. šol. od šolskih oblasti, ni prejel in tudi ni pričakoval. Pač pa je bil izpostavljen raznim šikanam od strani nadzornikov in šol. oblasti. Enkrat ni bilo prav, da otroci slovensko pozdravljajo, drugič zopet ne, da slovensko molijo itd. Pošiljali so na njegovo šolo — dvorazrednico — čim zagrizenejše učitelje, da bi imeli nanj pažnjo in bi kolikor mogoče paralizovali njegov „pogubni vpliv“.

Vkljub temu je ostal zvest svojim načelom in hodil samozavestno pot, ki si jo je bil začrtal.

ne dvomi, da je imel edini namen služiti narodnemu napredku.

Nečesa se pa lahko učimo od Ellerja: Nikdar ni pozabil nepotrebne obzirnosti napram narodnim nasprotnikom, nikdar ni vprašal, ali jim je njegovo delovanje všeč ali ne, ni si dal vezati rok. Zadostovalo mu je, da je bil sam s seboj edin, da je pred svojo vestjo lahko zagovarjal svoje postopanje. Nikdar ni narodnim nasprotnikom, najsi tudi tovarišem na ljubo, kaj opustil, kar je služilo narodnim interesom.

Ker je z duhovniki mnogo občeval v svrhu skupnega narodnega dela, so mu nemški in nemškutarski učitelji očitali klerikalno mišljenje. To ga ni premotilo. Znal je, da koroški Nemeec sploh odreka Slovincu eksistenco, torej je njegova skrb za naš napredek le hinavska.

„Pustite nas živeti, in mi si uredimo svoje odnošaje in zadeve. Drugega odgovora nimam zanje.“ „Napredno“ nemškutarska politika mu ni pomenila nič drugega kot germanizacijo, germanizacija pa mu je bila istovetno demoralizacija naroda.

Kako so ga nemški in nemškutarski tovariši zaradi njegovega narodnega mišljenja črtili, o tem nam priča dejstvo, da so ga ob

priliki zborovanja zveze koroških učiteljev v Beljaku, ki ji je kot gost in svoječasni soustanovitelj prisostoval, s hruščem in vpitjem prisilili, da je ostavljal dvorano. Nemški učitelj, ki je bil priča prizoru, je označil to postopanje kot p o d l o s t. Pomisliti je, da je bil mož osivel v učiteljski službi in res častitljive zunanosti. Res je, da so ga treznejši nemški tovariši spoštovali zbog njegove pedagoške izkušnosti.

Zadnja leta je doživel veselje, da je videl, kako število slov. tovarišev počasi, a sigurno narašča.

Baš kar se odločnosti, neustrašenosti tiče, je Eller koroškim slovenskim učiteljem lep zgled.

Česar koroškimi učiteljem slovenskega pokolenja nedostaja, to je odpornosti duha, samozavesti, potrebne brezobzirnosti. Preveč mu je ležeče na tem, da ohrani prijateljske odnošaje z nemškimi, oziroma nemškutarskimi tovariši. Ker se čuti Slovence, misli, da se mora napram nemškimi tovarišem opravičevati, češ, da ni klerikalec, da je tudi napreden. A nemškemu učitelju je baš narodno mišljenje slovenskega tovariša trn v peti in on name-

večjega pomena. Zato se obrača odbor do vseh narodnih činiteljev, naj skrbijo za kar največjo udeležbo.

Pravem pa trkamo pri našem narodnem učiteljstvu. Znano je, kako stališče zavzema klerikalna stranka proti družbi zlasti od tedaj, odkar se je izvolil v vodstvo zaupnik učiteljstva. S tem večjo gotovostjo tedaj pričakujemo, da se bo učiteljstvo, jedro naprednih čel, oklenilo našega edinega narodno-obrambnega društva.

Priljubljeni odbor polaga največjo važnost na to, da se udeležijo veliko preprostega ljudstva zborovanja in slavnosti. Obraca se tedaj do učiteljstva ptujskega in sosednih okrajev, da s svojo agitacijo privede obilo kmetiškega prebivalstva k slavnosti, ki naj dvigne njegovo narodno samozavest.

Lepaki so se že razposlali, posebnih vabil se ne bo razpošiljalo.

Pojasniti daje rade volje „Moška podružnica družbe sv. Cirila in Metoda“ v Ptuj. Tja se je tudi obračati zaradi skupnega obeda in prenočišč.

Na veselo snidenje!

Priljubljeni odbor.

Naš denarni zavod

Geslo: Kar plodonosno naložim, v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani. registrovana zadruga z omejenim jamstvom.

Promet do konca avgusta: K 141.548.30.

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znakah. Na prošnje brez vpošiljateljve navedenih znamk se ne odgovarja.

Naši dnevi na vseslovanškem avstrijskem učiteljskem shodu.

(Dalje.)

Praznik vseslovanškega učiteljstva.

Praga, 9. avgusta 1908.

Naše najsmelejše sanje o moči in zavedenosti vseslovanškega učiteljstva je nadkrilil dan 9. avgust l. 1908., dan, ki ga mora vseslovanško učiteljstvo zapisati v svoje zgodovinske anale z zlatimi črkami, in sicer pod naslovom: **Novi vek.** — Pri pogledu na to pestro množico slovanškega učiteljstva, ki se je zbrala ta dan v veliki dvorani „Zofina“ — bilo nas je nad 6000 — in kjer so bili zastopani vsi slovanški narodi, zakaj prihitali so zastopniki Bulgarov, Čehov, Hrvatov, Malorusov, Poljakov, Rusov, Slovkov, Slovencev, Srbov — nam je nehote prišel v spomin oni krilati stavek, ki ga je zapisal veliki ameriški mislec Ralph Waldo Emerson v svojih „E-sayh“: „Oni je velik, ki je to, kar je, postal iz lastne moči, ne naslanjajoč se na tujo moč!“

Shod vseslovanškega učiteljstva je otvorilo združeno učiteljstvo plzenjskega okraja z lepo pesmijo, „Svoji k svému!“ in komaj so potihnili zadnji akordi te značilne pesmi, je vstal predsednik pripravjalnega odbora, učitelj Bog-

noma noče priznati, da bi mogel zaveden Slovenec biti tudi napreden. Ta obzirnost privede slovanškega tovarisa tako daleč, da so mu koučno roke popolnoma vezane, da si ne upa udeležiti se slovanške veselice ali druge privede, ako je tam slučajno navzoč kak duhovnik. In to iz samega strahu, da bi se ga smatralo za klerikalca! Je res najboljšo sredstvo, ki se ga poslužujejo nemškutarski tovariši, da preslepijo in privabijo v svoj tabo neizkušnega slov. tovarisa, da mu sugerirajo nazor, kakor da je Slovenec biti in klerikalca biti eno in isto. Taka trditve je kajpada smešna, a na videz opravičena, in to zaradi šoli neprijazne politike slovanških koroških voditeljev.

Naš Eller je bil čisto drug mož. Sovražil je frazo, ni delal koncesij narodnim nasprotnikom. Da pa je bil res napreden, o tem priča njegovo zanimanje za organizacijo slovanškega naprednega učiteljstva. Še kot star, osivel mož se je vedno udeleževal glavnih skupščin „Zaveze“. Koliko imamo tako idealnih starejših tovarisev?

Ni mož nikdar dvomil, če je tudi delal roko v roko z duhovnikom, da služi njegovo delo resničnemu napredku; bil je globoko

prepričan, da je narodno-kulturno delo edino delo za napredek, da je narodna misel edina prava nositeljica napredka. Njemu je bilo brezdomovinstvo in klerikalizem istovetno; zavedal se je v polni meri kaka nevarnost grozi narodu, ako se njegova duhovščina brezpogojno udinja breznarodnemu klerikalizmu. V kolikor je bil duhovnik naroden, v toliko je bil njegov somišljenik, v toliko mu je bil napreden in pozdravljal je v njem narodnega sotrudnika in soborileca. V širjenju narodne kulture, narodne samozavesti je videl edino jamstvo pravega napredka; zakaj prepričan je bil, da narod samozavesten, ponosen, narod, ki veruje vase, ne bo nikdar tlačnil, bo o svoji usodi sam odločeval.

Prvi pozdrav izročila prvi županov namestnik kraljeve Prage, dr. A. Štych, poudarjaje, da ne gleda danes le slovanška Praga z radostjo in ponosom na ta shod, temveč vse Slovanstvo, zakaj ta shod obeta popolniti to, kar je zasnoval prvi slovanški shod pred kratko dobo. Vi ste oni faktor, ki vam izročila slovanški oče, slovanška mati svoj najdražji zaklad, da mu vcepite moč za težki življenjski boj. Vam je izročena naša mladina, da jo vzgojite v značajne ljudi, ki bo enkrat koristila rodovini, družbi in narodu. — A ugled vaše organizacije bo pridobil, ako nam vzgojite naš najdražji zaklad v ljudi, ki bodo stali na višku sedanjih zahtev, ki bodo stali v prvih vrstah narodnih bojnikov. S takim delovanjem koristite vsemu Slovanstvu. V tem uverjenju želim vašemu shodu najlepše uspehe in vam kličem v imenu kraljeve Prage presrčen „Na zdar!“ (Gromovito ploskanje in odobravanje ter klicanje: „Hočemo!“)

Nato je prebral tajnik pripravjalnega od bora oficiale zastopnike na današnjem shodu, in sicer so bili zastopani: zastopniki vseh samostojnih slovanških učiteljskih društev, oziroma zvez, dalje zastopnik narodnega kluba, drž. in dež. poslanec prof. dr. Jar. Čelakovsky, poslanec dr. Fort, ing. Neumann, Votruba, Trojan, Klofač, Choc, Slavik, Livy, Körner, dr. Hajn, Zazvorka, Holanec, Kotlař V., Bergmann, Johanis, dr. Drtina, kot zastopnik vseučiliških profesorjev, dalje zastopniki „Ustr. Matice školske“, „Svobodne misli“, „Uradniškega društva“, „Dijaške zveze“, zastopnik mesta Roudnice, župan Kobr, in meščanski učitelj Schrötter kot zastopnik zveze mešč. učiteljev.

Dalje so bili na shodu zastopane oficiale po svojih zastopnikih — ne vstevši vseh čeških učiteljskih zvez — sledeče slovanške učiteljske korporacije: Krajowy Związek Nauczycielstwa Ludowego v Galicji z središča v Krakowiu, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne z središča we Lwowiu, Polskie Towarzystwo Pedagogiczne v Cieszynie, Všernzky swaz učit., Rusinska organizacija v Bukovini, Zaveza jugoslovanških avstr. učit. društev, Savez hrvatskih učiteljskih društev, Bulharsk Učiteljski Svaz, Učiteljsko Udruženje u Kraljevini Srbiji, Učiteljsko Društvo v Splitu, Narodna Prosveta v Pulju, Srpsko Učiteljsko Udruženje u Hrvatskoj i Slavoniji in Srpsko Učiteljsko Udruženje u Bosni i Hercegovini.

V imenu češkega učiteljstva je shod pozdravil predsednik združenega učiteljstva na Češkem, prav simpatični tovaris Jos. Černy, pozdravlja vse brate učitelje in sestre učiteljice, kakor tudi vse prijatelje učiteljstva in mile goste. Poudarja, da ima da-

*) Vseh pozdravnih govorov pač ne moremo dobesedno priobčiti, ker bi bilo to za naš list preobširno, pač pa opozarjamo vse slovanško učiteljstvo, zmožno češčine, da si nabavi stenografski zapisnik tega shoda, ki v kratkem izide. Op poročevalca.

prepričan, da je narodno-kulturno delo edino delo za napredek, da je narodna misel edina prava nositeljica napredka. Njemu je bilo brezdomovinstvo in klerikalizem istovetno; zavedal se je v polni meri kaka nevarnost grozi narodu, ako se njegova duhovščina brezpogojno udinja breznarodnemu klerikalizmu. V kolikor je bil duhovnik naroden, v toliko je bil njegov somišljenik, v toliko mu je bil napreden in pozdravljal je v njem narodnega sotrudnika in soborileca. V širjenju narodne kulture, narodne samozavesti je videl edino jamstvo pravega napredka; zakaj prepričan je bil, da narod samozavesten, ponosen, narod, ki veruje vase, ne bo nikdar tlačnil, bo o svoji usodi sam odločeval.

Da, takih mož, kakor je bil Eller, potrebuje slovanški Korotan. Zato bodi nas mladih njegovih tovarisev-somišljenikov naloga, ga kolikor se da, nadomestiti, hoditi njegova pota, slediti njegovemu zgledu in tako postaviti rajnkemu svojemu vzor-tovarisu trajen spominek, ki bo še poznim rodom pričal kaj premore mož, čigar mišljenje in delovanje je prošinjeno čiste, gorke ljubezni do domovine, do naroda. Slava mu!

našnji shod nalogo, izvesti vse one zadače, ki jih je nabral pripravjalni shod v teoriji, izvesti v praksi, da bi bila slovanška vzajemnost praktično rešena na kulturnem polju. Učiteljstvo obljubuje, da to delo rado dovrši, a pričakuje tudi podpore in krepke zaslombe. V vznesenih besedah se dalje spominja jubileja prevzvišenega našega vladarja, kterege jubilej je obenem tudi naš jubilej, namreč 40letnica naših šolskih postav, predlaga, da se vpošlje na najvišje mesto zahvalo za to dobro, a sklepa z željo, da bi današnje delo imelo največji uspeh v delu slovanškega učiteljstva za obči blagor. (Burno odobravanje.)

Nato so bili izvoljeni častni predsedniki in tajniki vseh navzočih učiteljskih korporacij, in sicer kot predsedniki: Uroš Blagojević za srbsko učiteljstvo iz kraljevine Srbije, Št. Radić za srbsko učiteljstvo iz Slavonije, G. Pentscheff za Bulgare, L. Jelenc za slovanško učiteljstvo, Iv. Wersyporeh za rusko učiteljstvo, St. Nowak za poljsko učiteljstvo, Dav. Trstenjak za hrvaško učiteljstvo, Al. Konečný za moravsko učiteljstvo, Š. Nemeš za češko učiteljstvo Šlezije, učiteljica M. Tumova za češke učiteljice in slednjič J. Černy za zvezo čeških mešč. učiteljev.

Izmed došlih zastopnikov je shod pozdravil v presrčnih besedah drž. poslanec dr. J. Čelakovsky, omenjajoč, da pozdravlja shod v imenu visokošolskega prof. kolegija. Spominja se minulih učiteljskih shodov, onih shodov, ko je bilo učiteljstvo pravzaprav še edini boevnik za narodni blagor, posebno onega leta 1903., ki je dal impulz današnjemu krasnemu shodu, od katerega pričakuje največ uspeha.

Drž. poslanec prof. dr. Drtina viharno pozdravljen pozdravlja shod v imenu češke univerze ocenjevaje veliko kulturno delo češkega učiteljstva in želi, da bi se i vesoljnemu učiteljstvu kmalu odprla vrata univerz. Učitelj F. Moravec pozdravlja v imenu „svetovne zveze“, a kot zastopnik prof. dr. Pastrnka želeč, da bi bil ta shod prehodnik k veliki svetovni vseslovanški zvezi.

Tajnik „Svobodne Mi-li“, dr. Bartošek, prinaša pozdrave vseh za pravo duševno svobodo vnetih drugov v upanju, da zasije tudi učiteljstvu v kratkem lepša doba.

Dr. T. V. Novak pozdravlja v daljšem govoru zbrano učiteljstvo v imenu „Jednote Komenskeho“, da bi sprejelo v svoj program slično reformo, kakor jo je to društvo.

Učitelj I. Tuma pozdravlja v imenu društva „Dedictvi Komenskeho“, da naj učiteljstvo deluje v smislu naukov tega velikana.

Drž. poslanec ing. Neumann prinaša pozdrave „Kluba čeških poslancev“ z zagotovilom, da bo le-ta stal zvesto na strani ljudskega učiteljstva.

V imenu svobodomiselnih čeških poslancev je govoril poslanec dr. Körner, v imenu agrarcev poslanec Zazvorka, za češke narodne socialiste poslanec dr. A. Hajn in Choc.

Za „Češko šol. Matica“ je kaj lepo govoril zastopnik dr. Pr. Šamal, poudarjaje, da ima vsak narod pravico do materinskih šol, a vsak pravi ljudski učitelj dolžnost, odgajati otroke v narodnem duhu.

Drž. poslanec V. Johanis omenja v svojem pozdravu, da bodo socialnodemokratski poslanci stali vedno na straži, da se ne vtihotapi sovražnik, ki bi hotel ovirati razvoj sedanjega šolstva.

Učitelj Ludviček z Dunaja pozdravlja shod v imenu teptanega dunajskega češkega naroda, kjer je nad 50 tisoč otrok brez materinskih šol, in prosil pomoči slovanških poslancev.

Po teh mnogobrojnih pozdravih, izmed katerih zasluži mnogi, da bi ga doslovno objavili zaradi njegovih lepih misli, so prišli do besede zastopniki posameznih učiteljskih korporacij. Teh govorov pa žal, zopet ne moremo objaviti v polnem obsegu.

Prvi je izpregovoril poljski delegat I. Nowak, ki prinaša najsrčnejše pozdrave češkemu učiteljstvu, zahvaljevaje ga za te lepe dneve. Zavzema se za slovanško vzajemnost ter pojasnuje, kaj morajo pretrpeti njih bratje v pruski Nemčiji.

S frenetičnim aplavzom je bil sprejet apostola slovanške učiteljske vzajemnosti, Dav. Trstenjaka, pozdrav, ki je zvenel v prekrasnih akordih, da misija slovanške prihodnosti tiči ravno v slovanškem učiteljstvu, temu nosilec humanitarnih idej. Bodočnost je naša!

V imenu gališko-poljskega učiteljstva je govoril delegat Jaworski, v imenu Rusov Iv. Wertyporeh. Oba sta se zavzemala za slovanško vzajemnost, ki obstojaj v medsebojnem spoznavanju in ljubavi.

L. Jelenc je pozdravil shod v imenu slovanškega učiteljstva, ki je poudarjal, da so nam Čehi v mnogih ozirih učitelji. Spominjal se je dalje žalostnih šolskih odnosov v Trstu in na Koroškem.

Predsednik „Učit. Udruženja“ iz kraljevine Srbije, Uroš Blagojević, je dokazoval, da je prvi korak do slovanške vzajemnosti medsebojno spoznavanje in skupno delo na kulturnem polju.

Delegat hrvaškega učiteljstva, J. Klobučar je mnenja, da mora učiteljstvo delovati v smislu največjega učitelja J. Komenskega, če hoče doseči trajne uspehe na narodni probuji.

V krasnih besedah je nazdravil delegat srbskega učiteljstva iz Slavonije Št. Radić, poudarjajoč, da si hočemo podati slovanški učitelji roke v skupno delo, da hočemo dovesti vse slovanške narode do take kulture, na kakršni stoji češki narod.

Bulgarski delegat G. Pentscheff upa, da se s tem shodom poravnava vsaka razlika med slovanškimi narodi in da nastane doba prave slovanške vzajemnosti.

Delegat I. Marinković iz Dalmacije želi, da današnji shod premosti vsa nesorazumljenja med posameznimi narodi, in pionirji tega bomo mi slovanški učitelji.

Delegat prof. Krčmar iz Bosne pozdravlja shod v imenu bosanskega učiteljstva in želi, da bi slovanško učiteljstvo vzgajalo zgolj dovršene ljudi.

V imenu šlezkega učiteljstva pozdravlja shod delegat S. Nemeš, da današnji shod prinese boljšo bodočnost slovanškemu narodu.

† Leopold Abram.

List za listom odpada.

Smrtna kosa nam je zopet hipoma pokosila hrabrega bojnika na slovanškem šolskem polju v polpretekli in še v sedanji dobi. — Leopold Abram je bil idrijski rojak, rojen v letih 1840—1845. Dovršil je idrijsko ljudsko šolo in ondoto enoletniško učiteljsko (v letih 1860—1864.). Služboval je najprvo na Kočevskem, v Nemški Loki, a že pred letom 1880. je prišel za nadučitelja v Kostanjevico ob Krki, kjer je kakih 20 let pri neugodnih šolskih razmerah hvalevredno deloval in kjer je imel hude boje z ondrotnimi nemškutarji (ki so se pa zdaj precej poskrili). Zarditega je prišel v nemilost pri nemških okrajnih glavarjih, ki so bili njegovi predstojniki. Rajski Abram se jih pa ni ustrašil; zakaj bil je značajan, energičen in zavedal se je, da je izpolnjeval svoje uradne dolžnosti do pičice. Zaradi teh svojih lepih lastnosti mu je bilo učiteljstvo krškega okraja v letih 1880—1890. izkazalo svoje zaupanje ter ga volilo v c. kr. okrajni šolski svet, kjer je hrabro, dosledno in neustrašeno zastopal učiteljske, šolske in

narodne koristi. To mu je tudi nakopalo jezo okrajnega glavarja barona Schönbergerja, da je bil po njegovem vplivu uradno premeščen v Senožeče.

Tukaj mu je pa delal brez potrebe neprilike tovaris, ki je pa tudi prejinslej (nekako za kazen) imel sam velike sitnosti zaradi drugih zadev.

Abram se je zaraditega naveličal službovanja v javni šoli. Ni si bil zaslužil še cele pokojnine, dasi je služboval najbrže celih 40 let, ko se je podal v pokoj v bližnjo Gorico, kjer pa ni miroval, marveč si je naložil težko delo. Prevzel je vodstvo (gotovo tudi veliko poučevanja) v slovanškem „Šolskem domu“, kjer je mnogo razredov, veliko mladine in pa malo plače — zaradi siromaštva Slovencev, ki vzdržujejo to zasebno šolo.

V Gorici je živel kakih sedem let. Letos o počitnicah se je podal v Črmošnjice na Kočevskem k svoji ondi bivajoči omoženi hčeri, pri kateri ga je zadela kap 14. pret. m. in kjer so položili vrlega slovanškega šolnika v hladno zemljo.

J. L.